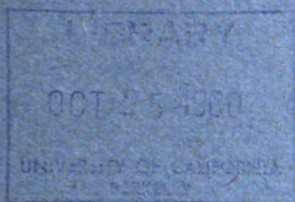

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКОХРВАТСКИ ЈЕЗИК

НАШ ЈЕЗИК

НОВА СЕРИЈА

Књ. X св. 3—6

[*Naš jezik*]

БЕОГРАД 1960

С А Д Р Ж А Ј

	Страна
1. <i>М. Стевановић</i> : Александар Белић	69
2. <i>М. С. Московљевић</i> : Сећање на једну дијалектолошку екскурзију с професором Белићем	81
3. <i>Др Хамдија Кайџић</i> : Боравак професора д-р Александра Белића у Херцеговини 1903 г.	84
4. <i>Ирена Грицкај</i> : Академиски речници и њихови задаци	88
5. <i>Павле Ивић</i> : Почетак организованог рада на лингвистичкој географији код нас	101
6. <i>М. Стевановић</i> : О једном основном и неколика узредна проблема	108
7. <i>В. М. Мишовић</i> : О речима <i>глукоза - гликоза, валенца - валенија, суйсџанца - суйсџанија</i>	139
8. <i>Б. Милановић</i> : Заменички облик <i>свију</i> у савременом књижевном језику	143
9. <i>Милија Ситанић</i> : Квантитет завршног самогласника компаратива прилога	149
10. <i>Петар Ч. Сладојевић</i> : Квантитет завршног самогласника 3 л. мн. аориста и имперфекта	154
11. <i>Живојин Ситанојчић</i> : <i>Делићи</i> мишљење и слични изрази	156
12. <i>М. С. Лалевић</i> : О неким синтаксичким колебањима	165
13. <i>Берислав М. Николић</i> : Осврт на приповедачки стил Бранка Ћошића	171
14. <i>Језичке йоуке</i>	180

УРЕЂУЈЕ ОДБОР

Одговорни уредник д-р МИХАИЛО СТЕВАНОВИЋ
Секретар Уређивачког одбора д-р Берислав М. Николић

Научно дело

ИЗДАВАЧКА УСТАНОВА

БЕОГРАД

1960

Слог Издавачке установе „Научно дело“, Београд, Вука Караџића 5
Штампа и повез Графичког предузећа „Академија“, Космајска 28, Београд

СЕЋАЊЕ НА ЈЕДНУ ДИЈАЛЕКТОЛОШКУ ЕКСКУРЗИЈУ С ПРОФЕСОРОМ БЕЛИЋЕМ

У првом периоду свога врло дугог и плодног научног рада проф. професор Белић је највећи део времена посвећивао нашој дијалектологији. То је сасвим разумљиво, јер пре њега и чувеног норвешког слависта, проф. Олафа Брока, нико није на терену проучавао и научно обрађивао наше дијалекте. Све што се о њима непотпуно знало, знало се по Вуку, првом нашем дијалектологу, и М. милићевићу. Зато је проф. Белићу, чим је дошао за наставника српског језика на тадашњој Великој школи у Београду, прва брига била да почне проучавати наше говоре у Србији. У току три године он је обишао свако село југоисточне Србије, марљиво побележио све говорне особине тога краја и после двогодишњег сређивања и научне обраде скупљене грађе 1905 објавио је своје капитално дело „Дијалекти источне и јужне Србије“, као I књигу „Српског дијалектолошког зборника“, који је он покренуо и отада уређивао. Та књига је била не само откриће врло значајних особина дотле скоро непознатих говора и младог научника с врло развијеним слухом и смислом за дијалектолошка испитивања и бележења фонетских финеса, него је послужила и као увод и путоказ у даља проучавања садашњег стања нашега језика и његових говора. Јер није се могло стати на ономе што су били дали Вук и Милићевић. Али је за тај тежак и одговоран посао требало имати спремних радника. Зато је проф. Белић, као оснивач наше модерне дијалектологије и њен наставник предузео да их створи од својих првих ученика. Он се трудио не само да их теориски упозна с природом дијалектологије и приближним стањем наших дијалеката, већ и да их и практично, на терену, обучи у слушању и бележењу говорних особина. А он је у томе имао већ богато искуство.

Невоља је била само у томе што је он тада имао врло мало ученика којима је главни предмет био српскохрватски језик, свега седам-осам, већином из Старе Србије и Македоније, као стипендисти. Што је још горе, само смо се нас двојица-тројица

доцније бавили колико-толико и научним радом, поред других јавних послова.

Захваљујући труду О. Брока и проф. Белића, говори југоисточне Србије, који припадају тзв. Средњоштокавском дијалекту, били су детаљно и темељно описани и проучени. Требало је ићи даље. Територијално и по архаичности на реду за проучавање био је Косовско-ресавски дијалекат. О њему је било прилично података код Вука, Милићевића и Ј. Живановића, али најмање о говорима у тадашњем Крушевачком округу. Године 1903 Љ. Стојановић је у Јагићеву Архиву* објавио кратак чланак, у којем је изнео неколико карактеристичних особина овога говора, што их је он запазио, бавећи се у Врњачкој бањи. Проф. Белић је овим чланком био потстакнут да провери и допуни податке изнете у њему и да истовремено уведе у дијалектолошка испитивања и своје ученике. То је требало да буде почетак проучавања Косовско-ресавског дијалекта, као врло важне копче у историском развоју нашега језика. И тако је у мају 1907 године пошао са четворицом својих ученика на терен, у Крушевачку Жупу и Расину.

Претресајући ових дана своје старе рукописе и белешке најем једну давно забачену и заборављену бележницу, с дијалектолошким подацима које сам на том путу записао, као резултат првог свога дијалекатског испитивања, под руководством искусног наставника. Доцнија историска збивања и други послови, који су ме одстрањивали од научног рада и бацали по целом свету, учинили су да сметнем с ума ову бележницу. Нашавши је баш онда кад сам био позван да напишем чланак за овај први број Н. Ј. после смрти проф. Белића, одлучих се да напишем неколико реди о овој првој дијалектолошкој екскурзији.

На овом испитивању провели смо 12 дана, од 26 маја до 6 јуна 1907 год., задржавши се највише у варошици Александровцу, седишту Жупскога среза, који има централни положај у Крушевачком округу, због чега је најмање био изложен утицају околних дијалеката. Пошто се Александровац налази усред винородне Жупе, у њему смо се задржали највише не само због интересантности језичког материјала, већ и због — чувеног жупског вина, које је дрешило језик и нашим објектима испитивања и нама испитивачима. Проф. Белић је плаћао све наше трошкове, рачунајући у то и по два деци вина за ручак и вечеру. Видећи

* *Dialektologische Miscellen aus der Gegend von Vrñci im Kruševacer Kreise. Archiv für slavische Philologie XXV, 212—218.*

